

1. Avarlar ve Hunlar hem Asya'da hem de Avrupa'da devlet kurmuşlardır. Böylece her iki coğrafyanın da kültürel ve siyasi yapısı üzerinde etkili olmuşlardır. Uygurlar ve Kök Türkler ise Asya'da devletleşmişlerdir. Dolayısıyla bu iki toplum sadece Asya'nın kültürel ve siyasi yapısı üzerinde etkili olmuşlardır.

CEVAP: A

2. Anlaşma metinlerine göre Hun ülkesindeki temel ekonomik ihtiyaçların başında tarım ürünlerinin gelmesi, Hunlarda yerleşik yaşam koşullarının ve tarımsal faaliyetlerin fazla gelişmediğini gösterir. Dolayısıyla I. ve II. öncüllere ulaşamaz. Verilen bilgilerde maden işlemeciliğinden hiç bahsedilmemiştir. Bunun için III. öncüle de ulaşamayız. Nakdi vergilerin yerini daha çok ipekli kumaşların ve tahılların alması, vergilerin ülke ihtiyaçlarının karşılanmasında etkili olduğunu gösterir.

CEVAP: B

3. Eski Türklerde oda biçiminde yapılan ve ölen kişinin gündelik eşyalarıyla birlikte gömüldüğü kurganlar, ölen kişinin hayattayken öldürdüğü düşman sayısı kadar dikilen balballar ve mumyacılık sanatı Türklerin öldükten sonraki yeni bir hayatın varlığına inandıklarını gösterir.

CEVAP: E

4. • Moğol hâkimiyetini kabul eden ilk Türk boyu: Kırgızlar
• Türk adını ilk defa devlet adı olarak kullanmışlardır: Kök Türkler
• Türkleri ilk defa bir bayrak altında toplamışlardır: Asya Hunları
• Tarihte bilinen ilk Türk topluluğudur: İskitler
• Türk tarihinin ilk bağımsızlık savaşını vermişlerdir: Kök Türkler

CEVAP: D

5. Ele geçirilen saban demirleri ve sulama kanalları o yerde tarım yapıldığına doğrudan kanıt oluşturur. Oysa tahıl öğütme taşları ve tahıl saklama kapları aynı şekilde değerlendirilemez. Çünkü tahıl öğütme taşları ve tahıl saklama kapları dışarıdan alınan herhangi bir tahıl ürünü için de kullanılmış olabilir.

CEVAP: D

6. • Türk tarihinde ulusal alfabe kullanımı Kök Türklerle başlar. Kök Türkler döneminde oluşturulan Kök Türk -Orhon alfabesi Türklerin ilk ulusal alfabesidir.
• Uygurların Gök Tanrı inancını terk ederek Maniheizm ve Budizm dinlerini benimsemesi Türk sanatında tapınak yapımını başlatmıştır.
• Orduda onlu sistemin ilk uygulayıcısı Asya Hun Devleti'nde Mete Han'dır.
• Türklerde geleneksel ülke yönetim sistemi olan ikili teşkilat ilk kez Mete Han döneminde Asya Hun Devleti zamanında uygulanmaya başlamıştır.

CEVAP: A

7. Soruyu verilen kavramların ne olduklarını açıklayarak çözelim:

Kurultay: İlk Türk devletlerinde devlet işlerinin görüşüldüğü danışma meclisidir (Siyasi).

Toygun: İlk Türk devletlerinde devlet işlerinin görüşüldüğü meclise katılma hakkı olanlardır (Siyasi).

Yuğ: İlk Türklerde ölen kişinin arkasından düzenlenen yas törenleridir (Dini).

CEVAP: D

8. Kutluk Devleti, Kök Türklerin oluşturduğu ilk milli alfabeyi (Kök Türk alfabesi) kullanmıştır. Türk tarihinin ilk yazılı anıtları olan Orhun Kitabeleri yine bu dönemde dikilmiştir. Fakat Kutluk Devleti'nin mimari alanda ilerlediğini söyleyemeyiz. Çünkü bu dönemde benimsenen genel yaşam biçimi göçebeliktir. Türk tarihinde mimari, Uygurlarla birlikte gelişmeye başlamıştır.

CEVAP: C

9. **Oğuş:** Türklerde sosyal yapının en küçük birimi olan aileye verilen isimdir.

Toy: Türklerde devlet işlerinin görüşüldüğü danışma meclisidir (Kurultay). Ayrıca toy, birlik ve beraberliğin güçlenmesine katkı sağlayan şölenlerdir.

Şaman: Eski Türklerde din adamlarına verilen isimdir (Kam, Baksı).

Kut: Türklerde devleti yönetme yetkisinin Tanrı tarafından verildiğine inanılmasıdır.

Şad: Haneden mensubu üst düzey yöneticilerdir.

CEVAP: A

10. • **Dokumacılık iki şekilde yapılır;**

I. Hayvansal dokuma

II. Bitkisel dokuma

Dolayısıyla dokumacılık hem göçebe yaşam koşullarında hem de yerleşik yaşam koşullarında gelişebilecek bir uğraştır.

• Tarım, beraberinde yerleşik hayatı doğuran bir uğraştır. İnsanoğlu ilk kez Cıralı Taş Devrinde tarımsal faaliyetlere başlamış ve bunun sonucunda yerleşik hayata geçmiştir.

• Mimari, yerleşik yaşam koşullarında gelişen bir sanattır.

Dolayısıyla Uygurların, tarımsal faaliyetlerde bulunması ve mimari alanda gelişme göstermesi onların yerleşik hayat yaşadığını gösterir.

CEVAP: E

11. **Tigin:** İlk Türk devletlerinde hükümdar çocuklarına verilen isimdir (Siyasi).

Töre: İlk Türk devletlerinde yazılı olmayan hukuk kurallarıdır (Hukuk).

Balbal: İlk Türk topluluklarında mezarlara ölünün, sağlığında öldürdüğü düşman sayısına kadar dikilen küçük heykellerdir (Dini).

Kurgan: İslamiyet'ten önce, Türklerde ölen kişinin eşyalarıyla birlikte gömüldüğü mezarlardır (Dini).

CEVAP: D

12. Her üç durum da ilk Türk devletlerinin kısa sürede yıkılmasında etkili olmuştur. Özellikle boylar federasyonu halinde örgütlenmesi ve ülkenin ikiye ayrılarak yönetilmesi federatif yapıyı ortaya çıkarmış, bu durum merkeziyetçiliğin sağlanmasını zorlaştırmıştır. Diğer taraftan bakıldığında Türk devletlerinin en zayıf yönü, veraset (tahta geçme) konusunun belli bir kurala bağlanmamış olmasıydı. Türk töresine göre, ülke; hanedan ailesinin ortak malı sayılıyordu. Bu anlayış Türk devletlerinde sık sık taht kavgalarının yaşanmasına ve dolayısıyla kurulan devletlerin kısa sürede yıkılmasına neden olmuştur.

CEVAP: E

13. A, B, D ve E seçeneklerinde verilenler İslamiyet öncesinde kurulmuş Türk devletlerinin yönetim özellikleri ile ilgili doğru bilgilerdir. C seçeneğinde verilen bilgi doğru değildir. Çünkü İslam öncesinde kurulmuş Türk devletlerinde din kuralları ve din adamları yönetimde etkili olmamıştır.

CEVAP: C

14. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde;

- Kadın ve erkeğin asker sayılması, ordu-millet anlayışının benimsendiğini gösterir.
- Askerliğin günlük hayatın bir parçası olarak görülmesi, askerliğin özel bir meslek olarak kabul edilmediğini gösterir.

Oysa, verilen bilgide İslamiyet öncesi Türk devletlerinde temel geçim kaynağının savaş ganimetleri olduğundan bahsedilmiştir.

CEVAP: D

15. Sagu, sav, koşuk ve destan İslam öncesi Türk edebiyatının sözlü ürünlerindedir. Mersiye ise Türk – İslam edebiyatının yazılı eserlerinden biridir.

Sagu: Cenaze törenlerinde söylenen ağıtlardır.

Sav: Atasözleridir.

Koşuk: Şölenlerde saz eşliğinde söylenen şiirlerdir.

Destan: Bağımsızlık, vatanın kutsallığı, birlik-beraberlik ve kahramanlık konularının işlendiği sözlü ürünlerdir.

CEVAP: B

16. Türkler daha Hunlardan itibaren ticaretin önemini anlamışlar ve bu alana gereken önemi vermişlerdi. Orta Asya'da Çin ile olan mücadelelerin en büyük nedeni de İpek yolu hakimiyetinden kaynaklanmıştı. Buradan hareketle İpek yolu egemenliğinin Çin'e geçmesi Türklerin ekonomik gücünü doğrudan etkilemiştir (zayıflatmıştır). Siyasi birlik veya bilimsel çalışmaların ekonomik güçle doğrudan bir ilişkisi yoktur.

CEVAP: A

17. Orta Asya Türk devletlerinde ülke, hanedan ailesinin ortak malı sayılmıştır. Bu anlayışın bir sonucu olarak hanedan ailesine mensup olan yabgu ülke yönetiminde yer almıştır. Yine hükümdarın eşi olan hatun ülke yönetimindeki yerini almış, devlet işlerinin görüşüldüğü kurultay toplantılarına katılmış, hakanın yokluğunda bu meclise başkanlık da yapmıştır. Hanedan ailesine mensup olmasa da aygucu, ülke yönetimine katılarak hanedan ailesine yardımcı olmuştur. Orta Asya Türk devletlerinde din işlerinin yürütülmesinden sorumlu olan baksı ise hiçbir şekilde ülke yönetimine katılmamıştır. Bunun en önemli nedeni, Türk devlet yönetiminin din esaslarına dayanmamasıdır.

CEVAP: B

18. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde göçebe yaşam tarzının bir sonucu olarak uzun süreli hapis cezaları görülmemiştir. Bu durum hukukun genel yaşam biçiminden etkilenmediğini gösterir.

CEVAP: A

19. Hem Avarlar hem de Hazarlar Ruslara ordu düzeni ve devlet örgütlenmesi alanlarında örnek olmuşlardır.

CEVAP: D

20. İslamiyet öncesi Türk devletleri ile ilgili olarak A, B, D ve E seçeneklerinde verilen bilgiler doğrudur.

C seçeneğinde verilen bilgi ise yanlıştır. Çünkü, Kavimler Göçü'ne neden olan Türk topluluğu Kök

Türkler değil, Hunlardır.

CEVAP: C

